Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Naturnationalparker
Ofte stillede spørgsmål

November 2021

Hvad er en naturnationalpark?

> *En naturnationalpark er et større sammenhængende naturområde uden skov- og landbrugsproduktion, der skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn, med henblik på at naturen i området så vidt muligt kan udvikle sig på egne præmisser.*
> (Kilde: retsinformation.dk/eli/lta/2021/1177)

Der drives ikke landbrug, og skoven henlægges som urørt skov.

Der kan udsættes store planteædende pattedyr, som skal være med til at skabe grundlaget for en vildere natur, hvor der vil være flere levesteder for dyr og planter. De udsatte dyr skal være med til at sikre, at områderne ikke udvikler sig til tæt mørk skov, og sikre, at enge, heder og overdrev er gode levesteder for de dyr og planter, der lever der.

Områdernes naturlige hydrologi søges genskabt – småsøer, vandhuller og moser vil komme tilbage i landskabet.

Hvorfor er det nødvendigt at lave naturnationalparker?

På den globale skala har FNs naturpanel IPBES på baggrund af en lang række forskningsresultater, naturovervågning og analyser peget på, at naturen mange steder på jorden er truet. De væsentligste trusler mod biodiversiteten er bl.a. ødelæggelse af levesteder, udnyttelse af naturressourcer, forurening, klimaforandring og invasive arter og sygdomme. En lang række arter af dyr og planter er i fare for at uddø.

På FN's biodiversitetskonventions 15. partskonference (COP15) skal der vedtages nye globale naturmål og ramme frem mod 2030. De nye mål skal afløse konventionens globale 2010-2020 naturmål (de såkaldte Aichi-mål), hvoraf ingen blev fuldt ud opnået. COP15 afsluttes d. 25. april til 8. maj 2022.

Sammenhængen mellem udsætning af dyr og effekterne i forhold til biodiversitet behandles bl.a. i AU DCE-rapporten "Biodiversitetseffekter

af rewilding" fra januar 2021 samt i IPBES Danmarks ekspertudtalelse "Genopretning af biodiversitet og økosystemer" fra juni 2020. Af ekspertudtalelsen fremgår det bl.a., at udsætning af vilde planteædere, herunder forvildede husdyr, er et vigtigt led i genopretningen af økologiske processer, og at planteæderne har en tydelig effekt på vegetationsstruktur, men også på omsætningen af kulstof i økosystemerne hvorigennem de skaber levesteder og resurser for andre organismer.

Regeringen, Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet blev i december 2020 enige om en natur- og biodiversitetspakke, der netop sætter fokus på at forbedre naturen og biodiversiteten i Danmark (Aftale om finansloven for 2021 mellem regeringen og Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet af 6. december 2020).

I pakken er der afsat 888 mio. kr. til indsatser i 2021-2024. Indsatser der bl.a. tæller 75.000 hektar urørt skov og op mod i alt 15 nye naturnationalparker. Allerede i juni 2020 blev der indgået politisk aftale mellem regeringen, Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet om at etablere de to første naturnationalparker i Gribskov og Fussingø, og der er efterfølgende vedtaget lovregler med et bredt flertal i Folketinget om naturnationalparker, der udgør den lovmæssige ramme om de kommende naturnationalparker.

Det er besluttet, at de op mod 15 naturnationalparker skal ligge på statens arealer. På statens arealer er det muligt at finde større sammenhængende naturområder, der kan udlægges til naturnationalparker. Miljøministeriet undersøger pt. muligheden for at udbrede muligheden for at lave naturnationalparker til også at inkludere privatejede og kommunale arealer.

Hvorfor hedder de naturnationalparker og ikke nationalparker?

Nationalparker omfatter nogle af Danmarks mest unikke og særprægede naturområder og landskaber, men har ikke nogen yderligere naturbeskyttelse end den der allerede fremgår af eksisterende lovgivning.

Nationalparker er oprettet gennem selvstændig lovgivning og modtager statslig finansiering. Af loven fremgår, at nationalparker har ti ligeværdige formål, herunder natur, kultur, friluftsliv, formidling mv. Af den grund er både skovdrift og landbrug tilladt i nationalparkerne, ligesom byområder også er inkluderet.

***Natur*nationalparker** etableres (i første omgang) på statsejede naturområder, hvor naturen får mere plads til at udvikle sig i større, sammenhængende områder. Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv.

Naturnationalparker er bl.a. reguleret af naturbeskyttelseslovens kapitel 8a, som medfører, at naturnationalparker skal friholdes fra land- og skovbrugsproduktion, og at hovedhensynet i forvaltningen af områderne er natur og biodiversitet. De naturlige vandforhold bliver genoprettet, og græssende dyr sættes ud for at skabe dynamik og højere biodiversitet.

Hvad har bestemt, hvor naturnationalparkerne skal ligge geografisk?

Naturnationalparkerne etableres (i første omgang) på statsejede naturområder – i vores fælles natur.

Der er lagt vægt på områder, hvor der er et stort potentiale for biodiversitet og øget naturindhold. Dertil kommer en række forskellige temaer, der gør sig gældende for, om et område kan blive udvalgt til naturnationalpark:

- aktuelt biodiversitetsindhold – og potentiale for udvikling af naturen
- mål om jævn geografisk fordeling af naturnationalparkerne
- det skal være naturmæssigt varierede områder
- områderne skal være velegnede til helårsgræsning
- områderne skal tilsammen dække en væsentlig del af landets naturtyper
- temaer som friluftsliv, beskyttet kulturarv, infrastruktur (eksempelvis større veje og jernbaner) indgår også i den endelige vurdering.

Regeringen og aftalepartierne bag Natur- og biodiversitetspakken har indtil videre udvalgt placeringen af fem naturnationalparker ud af i alt op til 15.

I processen frem mod udvælgelsen er både forskere og interesseorganisationer inddraget.

Frem til september 2021 har borgere, interesseorganisationer og kommuner været med til at foreslå, hvor de resterende op imod 10 naturnationalparker skal placeres.

Hvordan bliver jeg som borger hørt i processen om de nye naturnationalparker?

Det er politisk bestemt, at der skal oprettes op til 15 statslige naturnationalparker i Danmark frem til 2024.

De første fem placeringer er fastlagt politisk, og de resterende op imod 10 har borgere, interesseorganisationer og kommuner haft mulighed for at være med til at udvælge gennem forslag af områder i perioden frem til september 2021.

I planlægningsfasen af naturnationalparkerne er såvel forskere, landsdækkende interesseorganisationer som lokale borgere blevet involveret.

Der er etableret i alt tre typer arbejdsgrupper, så man sikrer, at udvælgelsen af områder foregår på et forskningsmæssigt tilstrækkeligt grundlag, at interesseorganisationer bredt set bliver hørt, og at lokalsamfundet bliver inddraget:

- **Lokal projektgruppe**
  Når et område er blevet endelig udvalgt til naturnationalpark, samles en lokal arbejdsgruppe, der i bredeste forstand dækker lokalområdets interesser. Sammen med Naturstyrelsens lokale enhed afholdes en række møder, hvor lokale hensyn, behov og ønsker søges indarbejdet i det projektforslag, der kommer til at danne grundlag for etablering af naturnationalparken.

- **National videnskabelig arbejdsgruppe**
  Professor Jens-Christian Svenning
  Professor Carsten Rahbek
  Lektor Hans Henrik Bruun
  Seniorrådgiver Rita Merete Buttenschøn
  Professor Henrik Vejre
  Formand for Det Dyreetiske Råd Bengt Holst
  Lektor Stine Krøijer
  Lektor Jacob Heilmann-Clausen
  Professor Margit Bak Jensen
  Professor Peter Sandøe.

- **National arbejdsgruppe for interessenter**
  Det Grønne Kontaktudvalg
  Danmarks Naturfredningsforening
  WWF Verdensnaturfonden
  Friluftsrådet
  Danmarks Idrætsforbund
  Danske Gymnastik og Idrætsforeninger
  Danmarks Jægerforbund
  Spejderne
  Dansk Ride Forbund
  Danmarks Cykle Union
  Dansk Ornitologisk Forening
  Dyrenes Beskyttelse
  Dansk Kyst- og Naturturisme
  Landbrug & Fødevarer
  Verdens Skove
  De Unge Biodiversitetsambassadører
  Danmarks Nationalparker
  Dansk Skovforening
  DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsOrganisation
  Den Danske Dyrlægeforening
  Danmarks Sportsfisker forbund
  Dansk Orienterings-Forbund

Faglige input, holdninger og lokale hensyn fra de tre arbejdsgrupper bliver søgt indarbejdet i projektbeskrivelser og forvaltningsplaner, som kommer i offentlig høring. Den offentlige høring vil vare otte uger.

På baggrund af høringen foretages eventuelle tilpasninger af projektet.

Herefter bliver der udarbejdet et høringsnotat, der beskriver ændringerne og samler alle indkomne henvendelser i høringsperioden. Høringsnotaterne svarer tillige på en række spørgsmål og indeholder eventuelle tekstmæssige præciseringer i forhold til det fremlagte projektforslag.

I hele perioden frem mod den endelige beslutning bliver der afholdt en række forskellige arrangementer som dialogmøder, naturvandringer og brugerrådsmøder med borgere og interessenter som målgruppe. Målet er at invitere til dialog, fortælle om naturnationalparker og inddrage. Input fra kommunerne medtages også i den politiske proces frem mod udvælgelse.

Hvornår vil biodiversitet blive bedre i naturnationalparkerne?

Det tager tid at skabe fremgang for biodiversiteten, men forandringerne vil hvert år blive mere og mere synlige.

I anlægsfasen bliver naturen hjulpet godt på vej ved, at der bliver fjernet eksisterende dræn og lukket grøfter, så vandet kan løbe frit og naturligt. Småsøer, vandhuller og moser vil finde vej tilbage i landskabet til gavn for mange arter af planter, guldsmede, fugle, padder og andre dyr.

Der bliver også fjernet invasive arter, som ikke naturligt hører hjemme i den danske natur. Forekomsten af ikke-hjemmehørende træer bliver ligeledes reduceret – disse træer har få andre arter knyttet til sig i forhold til hjemmehørende træarter. Denne fase kan eksempelvis tage 25 år, som det anslås i den kommende naturnationalpark i Tranum.

Nogle træer bliver bevidst skadet ved såkaldt veteranisering. Således skabes der løbende mere dødt ved til gavn for en række svampe, insekter og fugle. Mængden af dødt ved vil ligeledes stige, da det ikke længere vil blive fjernet ved skovning, flisning eller sankning.

Endelig kan der udsættes store planteædende pattedyr for at skabe mere varierede levesteder med lys og skygge, våde og tørre partier mv. Med de store pattedyr kommer der nye levesteder, ved at der f.eks. kommer flere ekskrementer i landskabet og blotlægning af mineraljord, når dyrene træder og skraber i jorden.

Natur og biodiversitet

Hvad betyder biodiversitet?

FN definerer biodiversitet som:

> *"Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer."*

Eksempelvis vil der i en naturlig sø leve mange forskellige arter side om side. Her findes bakterier, encellede alger, planktondyr, og der gror forskellige svampe. Af større organismer findes insekter, padder, fisk, vandplanter og vandfugle. Tilsammen kaldes det for et økosystem. Et økosystem kan også være en skov, eng eller en mose. Alle disse steder lever de forskellige arter sammen og udnytter de forhold, der findes på stedet.

Har vi ikke en god nok natur i forvejen?

Der er mange typer natur. Med naturnationalparker drejer det sig specifikt om områder, hvor naturen får de bedst mulige rammer for mere biologisk mangfoldighed.

Det betyder, at der fremover ikke vil foregå skov- og landbrugsproduktion eller anden erhvervsmæssig forvaltning – og at øvrige aktiviteter er underordnet hensynet til naturen og biodiversiteten.

Målet i naturnationalparkerne er at opnå økosystemer med mere naturlige processer, og udvikle en mosaik af forskellige naturtyper, der skal give gode levesteder for dyr og planter.

Hvor skovene før har været drænet med grøfter, der leder vandet væk, skal grøfter nu fjernes, så moser og vandhuller genopstår.

Træer til produktion og som ikke er hjemmehørende og dermed har få naturligt forekommende arter tilknyttet skal over tid fjernes, så hjemmehørende og mere artsrig skov kan udvikle sig og få mere plads. Der vil derfor blev gennemført en række forvaltningstiltag i en overgangsperiode for bl.a. at fjerne træer, der ikke er hjemmehørende for at fremme biodiversiteten på sigt.

Skovene i naturnationalparker og i de skove, der bliver lagt urørt, vil blive præget af flere gamle, væltede og rådne træer, som udgør levesteder for en række truede arter som svampearterne egetunge og rosa fedtporesvamp, eller billearter som smældere eller eremitten.

Naturen bliver mere rodet, vådere og varieret. Det er godt for naturen, det er godt for den biologiske mangfoldighed, og det kan give besøgende nye oplevelser af vildere dansk natur. Stier vil fortsat blive ryddet, så der er plads til friluftslivet.

Hvilke arter vil så få glæde af naturnationalparkerne?

Da naturnationalparker netop handler om at genskabe naturlige økosystemer, vil det komme forskellige arter til gode.

De store planteædere vil på hver deres måde lave "rod" i naturen ved at spise opvækst, dvs. små nye skud af buske og træer, græsse i lysninger, flå barken af ældre træer, knække grene og med deres bevægelser give mere varierede fugtighedsforhold og skabe dynamik langs vandløb og i vådområder.

På den måde vil de skabe mere variation i naturen, og der kommer flere forskellige grader af vegetationshøjder, lys, fugtighed og næringsstof i jordbunden som vil give flere levesteder til flere forskellige slags arter. På samme måde vil mængden af gamle og døende træer samt dødt ved øges, hvilket f.eks. kan tilgodese forskellige svampe og insekter.

Friluftsliv

Jeg er bange for at færdes i en indhegning med dyr. Er jeg så udelukket fra naturnationalparkerne?

Store planteædende dyr i indhegninger er som oftest stille og rolige og har normalt ingen interesse i at nærme sig mennesker. Der er samtidig tale om store arealer på op mod flere tusind hektar med helårsgræsning, hvor dyrene i udgangspunktet ikke tilskudsfodres og derfor ikke vil samles om fodringspladser.

Naturpleje med græssende dyr har i mange år været et vigtigt værktøj til at skabe en mere mangfoldig natur på statens arealer. Naturstyrelsen har lang og god erfaring med at balancere hensynet til friluftsliv i store indhegnede områder med græssende dyr, f.eks. hjortene i Jægersborg Dyrehave, de vilde heste på Langeland og bisonerne på Bornholm, som mange besøgende hvert år tager til for at få spændende naturoplevelser. Naturstyrelsen forvalter ca. 210.000 ha naturarealer, hvoraf cirka halvdelen er skov. På ca. 38.000 ha ud af de 210.000 ha foregår græsning med forskellige typer af husdyr bag hegn.

Når dyr er i en indhegning, har de færre muligheder for at flytte sig, og der kan i sjældne tilfælde opstå farlige situationer for mennesker, der færdes i indhegningerne. For at minimere risikoen og hjælpe borgerne planlægger Naturstyrelsen en målrettet informationsindsats med gode råd om hensigtsmæssig adfærd i forbindelse med færdsel i indhegninger med dyr.

Hvis du er utryg ved at færdes i naturnationalparkerne på egen hånd, vil der være mulighed for at deltage i guidede ture.

De udsatte dyr i naturnationalparkerne bliver udvalgt efter deres rolige gemyt og ikke-opsøgende adfærd. Der er således fokus på, at dyrene har en naturlig skyhed over for mennesker. Dermed vil dyrene oftest søge væk, hvis vi mennesker kommer tæt på og/eller er forstyrrende.

I naturnationalparkerne arbejdes der på nuværende tidspunkt med udsætning af ikke-reproducerende bestande af kreaturer - nærmere bestemt stude, der er kastrerede tyre. Således er det ikke planlagt, at der kommer tyre eller køer med kalve i naturnationalparkerne, der kan have en mere opsøgende adfærd, hvis de føler sig truede.

Må man have hund med i en naturnationalpark?

Du må gerne have din hund med, også i indhegninger med græssende dyr, men ifølge naturbeskyttelsesloven skal hunde altid være i snor.

Vi har samlet en række gode råd om færdsel i indhegninger med dyr, som du både kan finde på skilte i naturområdet og på Naturstyrelsens hjemmeside.

Der findes herudover 250 hundeskove i statens naturområder landet over, hvor hunden kan luftes uden snor, hvis du har fuldt herredømme over hunden og altid kan standse og kalde den til dig.

Begrænser I ikke adgangen til naturen ved at sætte hegn op om hele området?

Naturnationalparkerne kan blive afgrænset af hegn for at holde dyrene inde og sikre græsningstrykket, men det er vigtigt at understrege, at hegnet ikke skal holde mennesker ude. Tværtimod vil der blive etableret en lang række indgange til naturnationalparken.

Den enkelte naturnationalpark vil som udgangspunkt skulle hegnes med et ydre hegn, der skal holde de udsatte planteædere inden for området, således at naturnationalparken græsses som et samlet område.

Inde i selve naturnationalparken gælder de almindelige regler for færdsel i statsejet natur, så du må færdes til fods overalt og døgnet rundt. Herudover vil stier og ruter lede dig rundt, så du kan opleve det store område – uanset om du er til fods, til hest eller på cykel.
Kommer du i bil, bliver der etableret parkeringsfaciliteter flere steder umiddelbart uden for naturnationalparken.

Naturstyrelsen forvalter ca. 210.000 ha naturarealer, hvoraf cirka halvdelen er skov. På ca. 38.000 ha ud af de 210.000 ha foregår græsning med forskellige typer af husdyr bag hegn.

Vil der stadig være faciliteter til friluftsliv (lejrpladser, shelterpladser, bålpladser osv.)?

Der vil fortsat være mulighed for at overnatte på lejrpladser, nyde sin medbragte mad ved borde/bænkesæt og i overdækkede madpakkehuse og tænde bål ved etablerede bålpladser – alt sammen under hensynstagen til den omkringliggende natur.

Der afsættes fem millioner kroner til friluftsliv og faciliteter som fx udkigstårne, nye stier og shelters i hver naturnationalpark ligesom Miljøministeriet sammen med Danmarks Naturfredningsforening og Frilufts-rådet sammen har formuleret en række principper for, hvordan der sikres gode rammer for et fortsat friluftsliv i naturnationalparkerne i respekt for naturen og biodiversiteten. Principperne kan tilgås her:
https://mim.dk/nyheder/2021/maj/dn-og-friluftsraadet-samarbejde/

Må man køre på mountainbike i naturnationalparkerne?

Ja, så længe man kører på veje, spor og stier, som er egnede til kørsel med en almindelig cykel, kan man køre på mountainbike som i alle andre af statens naturområder. Og det gælder også de særligt afmærkede mountainbikespor.

Må man stadig arrangere orienteringsløb og andre organiserede begivenheder?

Store arrangementer som f.eks. orienteringsløb i statens naturområder kræver allerede i dag ansøgning og tilladelse fra Naturstyrelsen med henblik på bl.a. vurdering af effekter på naturen. Den praksis vil fortsætte.
Fremtidige aktiviteter i naturnationalparkerne er derfor som udgangspunkt velkomne, men tilladelser vil fremadrettet blive vurderet under hensyntagen til de dyr, der findes i de enkelte naturnationalparker.

Bliver der adgang for mennesker med handicap og bevægelseshæmmede?

Adgangen til de kommende naturnationalparker adskiller sig ikke fra adgangen til øvrige statslige naturområder. I statslige naturområder vil der også være adgang for bevægelseshæmmede, f.eks. dårligt gående, børn, barnevognsbrugere etc. Ved indhegninger rundt om naturnationalparkerne vil adgangen hertil blive bibeholdt via eksempelvis låger.

Hvis man er utryg ved at færdes i naturnationalparkerne som bevægelseshæmmet, vil der være mulighed for at deltage i guidede ture ved Naturstyrelsen. Og der vil være formidling om oplevelsesmuligheder for bevægelseshæmmede borgere i foldere, på skilte, på hjemmesider mv. I nogle naturnationalparker vil der blive lavet særlige tiltag for bevægelseshæmmede.

Der vil løbende blive set på mulighederne for særlige grupper, f.eks. som i Naturnationalpark Gribskov, hvor man som indehaver af et parkeringskort (handicapskilt) en dag om ugen kan køre med bil til en p-plads inde i naturnationalparken.

Dyr, dyrevelfærd og dyreetik

Hvorfor skal der sættes hegn op?

Et væsentligt virkemiddel i naturnationalparkerne er at sikre et højt græsningstryk, dvs. at der er nok planteædende pattedyr som kvæg, heste og hjorte, der spiser opvækst og tilgroede områder, så der bliver lys og variation og dermed flere levesteder for andre dyr og planter.

I et kulturlandskab som det danske er det vurderingen, at udsatte dyr ikke vil holde sig inden for naturnationalparkerne uden hegn.
Hegnenes funktion er således at holde de store planteædende dyr på naturnationalparkens område – og ikke at holde mennesker ude eller vildtet fra at bevæge sig frit. Det er angivet i reglerne om naturnationalparker at:

> *"Offentlighedens adgang til og fra naturnationalparken må dog ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt. Vildtets frie bevægelighed skal endvidere opretholdes i det videst mulige omfang."*

Når dyrene er under hegn, vil de derfor udnytte de tilgængelige ressourcer mest muligt i stedet for at søge nye græsgange med lettilgængelig føde på naboernes marker. Dyrene vil være der hele året. De udvalgte naturområder skal have en passende størrelse og variation af såvel skov som mere lysåbne græsningsarealer, således at dyrene kan finde tilstrækkeligt føde, ly og læ.

Selvom der er hegn, skal vildtets frie bevægelighed opretholdes i videst mulige omfang, hvilket for eksempel kan gøres via åbninger i hegnet, så råvildt, ræve og andre dyr uhindret kan passere.

Hvorfor skal der være store dyr i en naturnationalpark?

Hvor forvaltning på arealerne tidligere har været foretaget med motorsaven og maskiner eller sommergræsning, bliver det nu de store dyrs rolle at holde skovene åbne, så lys kommer ned i skovbunden.

Da den eksisterende vildtbestand sjældent vil være stor nok til at levere den nødvendige græsning, vil der i de fleste naturnationalparker supplerende blive udsat store planteædende dyr, som f.eks. kvæg, heste, elge eller krondyr for sikre ovennævnte økologiske processer.

Et af de vigtige virkemidler i naturnationalparkerne er store planteædende dyr, fordi de er med til at skabe variation og især påvirke vegetationen, så der er mere højde- og strukturmæssig variation, skiftende lys og skygge og "bløde overgange" mellem skovene og det åbne landskab. Mange fugle, svampe, insekter og planter er afhængige af den dynamik, som græssende dyr skaber. De store planteædende dyr skal derfor ud i naturen hele året, så de kan blive en væsentlig faktor i at få mere vild natur. Dyrene skal leve under så naturlige vilkår som muligt, men fortsat under forsvarlige dyrevelfærdsmæssige forhold.

De græssende dyr er en vigtig brik i økosystemet og for biodiversiteten, fordi de med deres græsning, vandring, klove, bid og skrab på træer og buske er med til at skabe og vedligeholde en varieret natur. Variation i levestederne i forhold til lys, næringsstoffer og fugtighed er en nødvendighed for et varieret planteliv og mange blomster – uden blomster vil vi komme til at mangle sommerfuglene og de mange andre insekter, der har brug for nektar og pollen. En række dagsommerfugle er tilknyttet lysninger i skoven, blandt andet arter af perlemorsommerfugl og randøje.

Frø og frugter fra planter transporteres rundt i området af de store dyr – måske hænger de fast i pelsen, eller måske har de været en tur igennem fordøjelsessystemet.

Derudover er det vigtigt at udsætte forskellige typer af store dyr, da forskellige arter og størrelser af dyr vil påvirke naturen forskelligt.

Nogle af de store dyr, der bliver udsat, er 'græssere', hvilket vil sige, at de primært spiser græs og urter. Det er arter som kvæg og heste. Den type dyr vil sørge for, at græs ikke dominerer arealet og kvæler andre planter. På den måde bliver der plads til flere forskellige plantearter.

Andre udsatte store dyr er 'browsere', som primært spiser blade, kviste og bark. Browsere er derfor med til at sørge for, at områderne forbliver lysåbne, så de ikke vokser til i træer og buske, og de kan samtidigt påvirke træerne ved at klø sig på dem eller spise af dem. Denne type dyr er bl.a. kronhjort, elg og europæisk bison.

Dyrene vil være med til at skabe levesteder for mange andre arter, heriblandt fugle, insekter, andre pattedyr og svampe.

Kunne man ikke opnå det samme med flere mindre hegn og konventionelle naturplejedyr?

Store planteædende dyr på større sammenhængende naturområder er vigtige for at kunne genskabe og opretholde naturlige økosystemer. Og uden hegn ville dyrene vandre bort.

De racer, der vælges til naturnationalparkerne og andre naturprojekter, er meget hårdføre og kan tåle den danske vinter. Det drejer sig blandt andet om skotsk højlandskvæg, som kendes fra det barske skotske bakkelandslab.

Hvordan vil I sikre, at dyrene ikke sulter eller lider i indhegningerne?

De helt centrale bestemmelser i dyrevelfærdsloven gælder også for de dyr, der bliver udsat i naturnationalparkerne. Dyrene skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe, som det er tilfældet med dyr uden for naturnationalparkerne.
Udgangspunktet for naturnationalparkerne er, at områderne skal kunne understøtte de store planteædende pattedyr året rundt med naturlig føde.
Bestanden af de udsatte dyr og dyrenes afkom skal tilses jævnligt for at sikre, at bestanden klarer sig i det miljø, hvor de er blevet udsat. Tilsyn med dyrenes sundhed skal blandt andet omfatte en vurdering af dyrenes huld og adfærd.

Det skal fremgå af forvaltningsplanerne for områderne, hvordan dyrenes velfærd skal sikres, herunder hvordan eventuelle syge eller tilskadekomne dyr skal konstateres og håndteres, så de ikke udsættes for unødig lidelse, og hvordan der skal ske regulering af bestanden, hvis levevilkårene ændrer sig.

Naturstyrelsen vil desuden udarbejde en beredskabsplan for håndtering af dyrene i særligt kritiske situationer, for eksempel i tørkeperioder eller særligt hårde vintre. Her vil der kunne benyttes forskellige redskaber til at opretholde dyrenes huld, heriblandt tilskudsfodring, regulering eller flytning til mindre folde.

I samarbejde med Fødevarestyrelsen, relevante eksperter og interessenter vil Naturstyrelsen udarbejde et forsknings- og erfaringsbaseret overvågningssystem til at bedømme dyrenes sundhedstilstand (bl.a. huldscore), som styrelsen vil anvende for egne dyr på de statsejede naturarealer.

Hvorfor må dyrene ikke få foder som udgangspunkt?

Udgangspunktet er, at områderne skal kunne understøtte dyrene og deres livscyklus året rundt. Naturstyrelsen vil gennem en proaktiv indsats løbende regulere antallet af dyr, så dyrebestanden er tilpasset områdets størrelse og den tilgængelige fødemængde.

Når dyrene græsser, bliver der plads til lyskrævende planter, hvis levesteder ellers kan gro til. Hvis vegetationen græsses ned om vinteren, kommer der hurtigere lys og varme ned til jordbunden om foråret, hvilket betyder, at flere planter og dyr trives. Derudover er det afgørende, at der ikke tilføres yderligere næring til naturen via foder, da det kan påvirke sammensætningen af dyr og planter. Naturstyrelsen vil desuden udarbejde en beredskabsplan for håndtering af dyrene i særligt kritiske situationer, hvor det ikke er muligt at afhjælpe fødemanglen ved at reducere dyrebestanden. De tiltag, der kan indgå i en beredskabsplan, omfatter bl.a. tilskudsfodring, nedskæring af løvtræer for at dyrene kan æde knopper, kviste mv. og flytning af dyrene.

Hvad med alle de andre mindre dyr i indhegningen – hvordan kommer de ud?

Ved opsætning af vildthegn (høje hegn til kronvildt eller elge) vil der blive etableret åbninger i hegnet, således at mindre dyr (råvildt, ræv, m.fl.) uhindret kan passere.

Høje hegn etableres typisk ikke steder, der i forvejen huser en tæt bestand af kronvildt. Her vil i stedet ses på lave hegn.

Ved opsætning af kreaturhegn (lave el-hegn) vil den naturlige fauna kunne passere enten over eller under hegnet.

Hvorfor skal dyrene i naturnationalparken kun tilses på bestandsniveau og ikke individniveau?

Dyrene i naturnationalparkerne vil ikke være tamdyr i klassisk forstand, i og med at det er hensigten, at de skal leve så ekstensivt som muligt i de store områder. Derfor vil der i naturnationalparkerne være mulighed for at søge om dispensation til blandt andet at gennemføre tilsynet på bestandsniveau frem for på individniveau.

Der vil fortsat være hyppigt tilsyn med dyrene, men de meget store arealer betyder, at vilkårene for tilsynet bliver anderledes i forhold til tilsyn med dyr i mindre folde.

Når der skal udsættes store græssende dyr i naturnationalparkerne, skal Naturstyrelsen søge dispensation til tilsyn på bestandsniveau hos Fødevarestyrelsen. En dispensation gives til bestemte dyrehold, der udsættes i en naturnationalpark, idet der samtidig stilles krav om opfyldelse af en række betingelser og vilkår, der bl.a. omfatter krav til arealets beskaffenhed, hvilke dyr der må udsættes i naturnationalparken, samt krav om tilsynet. Det sikrer, at Naturstyrelsens planer for tilsyn er dyrevelfærdsmæssigt forsvarlige.

Bliver de udsatte dyr tilset af en dyrlæge?

De dyr, der kommer til at færdes frit i naturnationalparkerne, vil blive tilset ofte af privatpraktiserende dyrlæger. Dyrlæger vil komme med hyppige og faste intervaller i naturnationalparkerne for sammen med Naturstyrelsens dyrepassere at føre tilsyn med dyrene.

Derudover vil dyrlæger blive konsulteret løbende, hvis der skulle være dyr, der mistrives, eller som er kommet til skade, og hvor Naturstyrelsen ønsker dyrlægefaglig bistand ift. at vurdere, hvad der skal ske med det konkrete dyr.

Sådan bliver det besluttet, hvor Danmarks næste op mod 10 naturnationalparker skal ligge

2021

31. maj til 2. september

Knap 200 forslag
fra borgere, interessenter og kommuner

Forslagene reduceres til en bruttoliste med 23 mulige placeringer

Kommuner og arbejdsgrupper inddrages

Den endelige bruttoliste med 21 forslag er klar.

November

Naturvandringer

Naturstyrelsen inviterer på naturvandringer, hvor alle kan give deres mening til kende.

Fra 21 til de endelige op til 10

December 2021

Den endelige beslutning om placeringen af de op mod ti naturnationalparker bliver taget.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Tlf.: 72 54 30 00
E-mail: nst@nst.dk